

deze percentages in de folders nog steeds genoemd worden? Ten tweede is het van belang de verzekerde voorzieningen éénduidig te omschrijven. Vaak worden voorzieningen onjuist of met een verouderde naam aangeduid. Het is nu voor tandartsen niet altijd duidelijk wat de aanvullingsfondsen dekken, laat staan voor de patiënt. In verschillende verzekeringsfolders wordt bij voorbeeld de term 'brugdeel' gebruikt. Soms worden hier alleen 'dummies' onder verstaan, andere keren 'dummies' en pijlers.

*1 Een meer uitvoerige rapportage is op aanvraag bij de auteur verkrijgbaar.

SUMMARY

DENTAL CARE IN THE SUPPLEMENTARY NATIONAL HEALTH INSURANCE

Keywords: Social dentistry – Dental insurance

The Dutch National Health Insurance Funds are autonomous in the determination of the supplementary insurance terms. An assessment has been made of the coverage for adult dental care. It is concluded that the coverage for dentures ranges from 30 to 50% of the obligatory copayment. The coverage for crowns and bridges varies strongly, not only in the actual amount, but also in the method of coverage.

LITERATUUR

¹ VADEMECUM TANDHEELKUNDE. NMT, VNZ. Juli 1986.

² SPEK J, TAP HJ. De aanvullende verzekering nader bezien. Inzet 1986; 1: 34-6.

³ KALSBEK H. Gebruik en misbruik van het 'DMF-getal'. Ned Tandartsenbl 1986; 41: 23: 790-1.

Berichten

Buitenland

INTERNATIONAL ASSOCIATION FOR DENTAL RESEARCH

Verslag 66e conferentie te Montreal (Canada)
d.d. 9-13 maart 1988

De IADR werd in 1920 opgericht door een groep Amerikaanse tandartsen. Belangrijkste doelstelling was de bevordering van onderzoek op tandheelkundig gebied en wel op een internationaal niveau. Er zijn heden bijna 8000 leden uit 60 landen waaronder enkele tientallen Nederlanders.

De organisatie houdt ieder jaar een congres. Dit jaar stond het in het licht van de viering van het veertigjarig bestaan van het Amerikaanse 'National Institute for Dental Research (N.I.D.R.)'. Dit instituut, dat vooral tandheelkundig onderzoek in de V.S. subsidieert, werd in 1948 opgericht. Men maakte zich in die tijd grote zorgen over het percentage Amerikaanse recruten dat om gebitsredenen werd afgekeurd voor militaire dienst ($\pm 10\%$). Men kreeg in dat jaar 465.000 dollar subsidie. Doel was na te gaan hoe de gebitsgezondheid van de Amerikaanse bevolking zou kunnen worden verbeterd. Men besloot zich toen voornamelijk te richten op de bestrijding en voorkoming van tandbederf. En men kan gerust stellen dat mede dankzij de grote activiteiten van dit instituut een indrukwekkende teruggang van cariës bij de Amerikaanse jeugd en een verbetering van de gebitsgezondheid bij de volwassen bevolking kon worden bewerkstelligd. De onderzoeken op het gebied van tandbederf hebben er toe geleid dat het tandheelkundig onderzoek zich ging uitbreiden tot verschillende andere onderzoeksgebieden, vooral op biologisch, medisch en gedragswetenschappelijk gebied. De Amerikaanse overheid hecht veel belang aan dit type onderzoek, hetgeen moge blijken uit het feit dat het onderzoeksbudget van dit instituut in die veertig jaar sterk is gestegen en wel tot 126.297 miljoen dollar voor het jaar 1988. Waarschijnlijk speelt hierbij een rol de grote belangstelling voor het AIDS-onderzoek. Duidelijk is echter wel dat de Amerikaanse Federale Overheid meer belang hecht aan tandheelkundig onderzoek dan de Nederlandse Overheid.

Dit jaar werden bijna 2800 voordrachten en postersessies gepresenteerd op het terrein van de microbiologie en immunologie, de geriatrische tandheelkunde en gedragswetenschappen, de materiaalkunde en implantologie, de radiologie, het speekselonderzoek enz. Het Nederlandse tandheelkundige onderzoek blijkt internationaal een goede positie in te nemen. Zo werd geconstateerd dat in 1985 in 25 van de meest bekende internationale tandheelkundige vaktijdschriften 50,3% van de artikelen afkomstig was uit de Verenigde Staten. Daarna kwamen de meeste onderzoeksartikelen uit respectievelijk Groot-Brittannië, Zweden, Nederland en Japan. De tandheelkundige Subfaculteit uit Groningen kwam in dat jaar bijzonder goed voor de dag door als vijfde te eindigen in een lijst van ± 250 instituten waarvan de onderzoekers in vaktijdschriften het meest worden genoemd. Een andere verheugende gebeurtenis was dat onze in de V.S. werkende landgenoot Dr. J. ten Houte een belangrijke onderscheiding kreeg voor zijn baanbrekende onderzoeken op het gebied van de microbiologie van de mondholte en het ontstaan van tandbederf.

Nieuwe ontwikkelingen

Door de grote specialisatie is het vrijwel onmogelijk een algeheel beeld te krijgen van de nieuwe ontwikkelingen. Wanneer we een poging wagen om nieuwe trends aan te geven, dan

springt naar voren dat de bestudering van gebitsziekten bij de oudere mens steeds meer de aandacht krijgt. Zo blijkt bij voorbeeld dat hals-cariës door onderzoekers uit verschillende disciplines wordt bestudeerd. Veranderingen in het speeksel en de bacterieflora in relatie tot het ontstaan van cariës op die plaatsen wordt veel onderzocht. Maar ook de bestrijding ervan in de vorm van lakken met een depot van chloorhexidine (een oplossing met een breed-spectrum-antibacteriële werking) krijgt de aandacht. En uit onderzoek blijkt dat wanneer men bij groepen bejaarden deze lakken ongeveer drie maal per jaar aanbrengt, op een effectieve wijze dit tandbederf kan worden tegengegaan. Ook interessant zijn de ontwikkelingen op het gebied van de bestrijding van parodontale afwijkingen. In de tandheelkundige praktijk ligt nogal de nadruk op de verwijdering en beheersing van plaque en tandsteen.

Nu echter wordt duidelijk dat er niet één parodontale afwijking bestaat, maar dat verschillende soorten bacteriën bij deze ziekten een rol spelen. Dat betekent dat de ene afwijking beter farmacologisch, bij voorbeeld met antibiotica kan worden bestreden, terwijl de andere vooral conservatief door vooral tandsteenverwijdering en grondige mondhygiëne aangepakt moet worden. Het lijkt dus niet onwaarschijnlijk dat de collega in 2000 in zijn of haar praktijk bij 'parodontiënten' zelf bacteriële kweken zal gaan uitvoeren. Veel aandacht ook voor de esthetische tandheelkunde. De nieuwe kunststofmaterialen worden nog steeds verbeterd, maar nieuwe vooral glas-keramische materialen, worden thans ontwikkeld omdat het nu gebruikte porcelijn te vlug breekt en te weinig esthetische kwaliteiten heeft. Voorts was er nogal wat onderzoek dat aantoonde dat de overdosering van fluoride bij jonge kinderen tot verkleuringen kan leiden, variërend van mottling in de vorm van kleine witte vlekjes tot wit-bruine plekken in een erger stadium.

Gedragwetenschappen

De sectie 'Behavioral sciences' is een van de grootste groepen binnen de I.A.D.R. Gezien de achtergrond van ondergetekenden gaan wij wat uitgebreider in op deze materie. Er werd ook hier veel interessant onderzoeksmateriaal gepresenteerd. Een breed scala van onderwerpen kwam aan de orde: onderwijs, TMJ-syndroom, angst en pijnperceptie, kindertandheelkunde en preventie, houdingen ten opzichte van gebitszorg, zorgverleningsystemen, enz. enz. Binnen de onderwerpen was de variëteit aan studies groot. Men ontkwam niet aan de indruk, dat er behoefte bestaat aan onderzoeksprogramma's, waarin verschillende studies op elkaar afgestemd kunnen worden. Onderzoekresultaten waren soms slecht vergelijkbaar vanwege afwijkend gedefinieerde kernbegrippen, het gebruik van afwijkende meetinstrumenten of afwijkende populaties. Het bestuur van de sectie zou de ontwikkeling van programma's wellicht kunnen stimuleren, waardoor versnippering van onderzoeksinspanningen vermeden kan worden. Ook hier is het ondoenlijk al het gepresenteerde onderzoek inhoudelijk te bespreken. Hieronder volgt een selectie van de behandelde thema's.

Relatie industrie- universiteit

Van het universitaire onderzoek in de Verenigde Staten blijkt 20% te worden gefinancierd door de industrie. In universitaire kringen is men vaak huiverig voor relaties met de industrie, omdat men bang is dat de onafhankelijke positie in gevaar komt. Ross stelt dat deze angst veelal onterecht is. De industrie zoekt de universiteit op, juist vanwege de onafhankelijke positie die zij inneemt. Claims van de industrie, die door de doelgroep met enige scepsis ontvangen worden, kunnen met behulp van onafhankelijk wetenschappelijk onderzoek onderbouwd worden. Overigens heeft niet alleen de industrie (commercieel) belang bij onderzoek dat men de universiteit laat uitvoeren. Ook de universiteit en de individuele onderzoeker hebben belang bij opdracht-onderzoek: groei in competentie en ervaring, publikaties. Ross concludeerde dat industrie en universiteit weliswaar verschillende belangen hebben, maar dat die veelal parallel lopen.

Angst

Het terrein van 'angst voor de tandheelkundige behandeling' werd deels gekenmerkt door de eerder genoemde versnippering van onderzoek. Het begrip angst werd vaak helemaal niet, of slechts operationeel, aan de hand van het gebruikte meetinstrument gedefinieerd. De definities waren dan vaak verward, wegens overlappende constituerende categorieën. Bij factoranalyse op de Dental Fear Survey bijvoorbeeld werden drie, dan wel vier factoren gevonden: anticipatieangst, fysiologische uitingen, angst voor de boor of de naald.

Morin presenteerde een nieuwe aanpak van het angstvraagstuk. Gebaseerd op de cognitieve

emotie-theorie van Beck poogt men angst voornamelijk cognitief te verklaren. Mensen worden niet bang door de tandheelkundige situatie op zich, maar door de gedachten en fantasieën die ze zich daarbij in het hoofd halen. Deze aanpak kan veelbelovend zijn, ware het niet dat Morin zich bij de ontwikkeling van zijn angst-meetinstrument tot cognitieve factoren beperkt heeft. Emotionele, fysiologische en gedragsmatige aspecten zijn buiten beschouwing gelaten. Een gemiste kans om het begrip angst voor de tandheelkundige behandeling omvattend te definiëren en te meten.

Het bovenstaande betekent overigens niet, dat er geen interessante bevindingen gerapporteerd werden. Zo toonde Fiset nog eens aan wat een barrière angst kan vormen als het gaat om tandheelkundige behandelingen. Deze angst haalt een tweede plaats in een lijst van intense angsten die mensen zoal kunnen hebben. De eerste plaats werd overigens ingenomen door hoogtevrees.

Klinische besluitvorming

Op het gebied van de 'clinical decision-making' trok vooral het werk van Maryniuk de aandacht. Op basis van uitgebreid literatuuronderzoek toont hij aan, dat de algemeen practicus zich bij zijn besluit tot restoratieve behandeling laat leiden door een veelheid van factoren: waargenomen waarschijnlijkheid van de ziekte, mogelijke verbeteringen, risico's en kosten voor de patiënt, economische voordelen voor de tandarts, tevredenheid met zijn praktijk en zelfbeeld van de tandarts. Als zoveel factoren in het geding zijn, is het niet verbazingwekkend dat consistentie in besluitvorming ontbreekt. Maryniuk stelt voor bij de beslisfunctie te rade te gaan. Factoren op grond waarvan tandartsen tot beslissingen komen, zouden gewogen tot een beslisfunctie gecombineerd dienen te worden. Op basis van een beslisfunctie zouden richtlijnen geformuleerd kunnen worden, die leiden tot een meer rationele aanpak van besluitvorming in de tandheelkundige praktijk. De toekomst zal uitwijzen of Maryniuk's optimisme gerechtvaardigd is.

Slotopmerking

Het was een zeer interessant congres. Ons beperkend tot bovengenoemde studies, kunnen wij constateren, dat het tandheelkundig onderzoek, internationaal gezien, groeit en bloeit. Maar wij kunnen het helaas, voor wat ons land betreft, eens zijn met een opmerking van een bekende Amerikaanse tandheelkundige hoogleraar 'Het gaat er op lijken dat, door de sluiting van drie universitaire onderzoeksinstituten, Nederland op dit gebied van het tandheelkundig onderzoek in de jaren negentig sterk zal gaan terugvallen'.

M. A. J. Eijkman
G. H. W. Verrips

Binnenland

POSTACADEMISCH
ONDERWIJS
TANDHEELKUNDE

Cursussen in de maand juni

Hieronder volgt een herinnering aan de cursussen die in de maand juni onder auspiciën van het Orgaan Post-academisch Onderwijs Tandheelkunde worden gegeven. Voor uitvoerige informatie wordt op deze plaats verwezen naar het 'rode' *Kursusprogramma voorjaar 1988*.

ACTA*) Acupunctuur (oriënterende cursus),
3 juni 1988.

KUN Behandelingsplanning voor de overkappingsprothese, 3 juni 1988.

ACTA De tandarts als onderhandelaar, 10 juni 1988.

*) Verzorgd door de Ned. Artsen Acupunctuur Vereniging.

J. A. M. DE DECKER OVERLEDEN

Op 3 april 1988 is collega J. A. M. De Decker, in zijn woonplaats te Apeldoorn, overleden op de leeftijd van 85 jaar.

De eerste april 1947 trad hij toe tot het Algemeen Bestuur van de toenmalige *Vereeniging 'Tijdschrift voor Tandheelkunde'*. Dat was in de tijd dat het Algemeen Bestuur nog was samengesteld uit, onder anderen, vertegenwoordigers der landelijke beroepsorganisaties en zo was collega De Decker de afgevaardigde van de vereniging die later de Nederlandse Vereniging van Tandartsen zou gaan heten. Tijdens zijn bestuursperiode werd echter in april 1950 de stap gezet naar een volkomen onafhankelijk tijdschrift en werd de Stichting 'Tijdschrift voor Tandheelkunde' een feit. Maar ook toen bleef het bestuur van de Stichting – ten einde het Tijdschrift naar buiten op gelijke wijze zijn taak te laten vervullen als voorheen – bestaan uit dezelfde personen. Zo bleef de later in 's-Gravenhage woonachtige De Decker lid van het Algemeen Bestuur, waarvoor hij in 1965, om particuliere redenen, bedankte.

PROMOTIE

J. Bouma

Op woensdag 11 november 1987 promoveerde de heer J. Bouma (socioloog) tot doctor in de Geneeskunde aan de rijksuniversiteit te Groningen, op een proefschrift getiteld: 'On becoming edentulous'.

Promotoren waren Prof. Dr. A. C. M. van de Poel en Prof. O. Hokwerda, terwijl Dr. R. M. H. Schaub als referent optrad.

J. N. Bezuur

Op donderdag 28 april 1988 promoveerde de heer J. N. Bezuur tot doctor in de Geneeskunde aan de Universiteit van Amsterdam, op een proefschrift getiteld: 'The recognition of cranio-mandibular disorders'.

Promotor was Prof. Dr. T. L. Hansson.

J. P. R. van Merkesteyn

Op donderdag 28 april 1988 promoveerde de heer J. P. R. van Merkesteyn tot doctor in de Geneeskunde aan de Universiteit van Amsterdam, op een proefschrift getiteld: 'Fibrous dysplasia'.

Promotoren waren Prof. Dr. A. E. Becker (hoogleraar in de Pathologische anatomie) en Prof. Dr. G. J. Kusen, terwijl Dr. J. Bras als copromotor optrad.

Agenda

Data der voornaamste wetenschappelijke congressen en vergaderingen in binnen- en buitenland.

* Eerste vermelding

1988

Binnenland

Dinsdag 24 mei

Studie-avond Ned. Vereniging van Homeopathische Tandartsen, Beatrixgebouw, Jaarbeurs te Utrecht. Aanvang 20.00 uur. Inl. Mw. M. Couwenhoven-Schipper, tel. 072-661122.

Donderdag 26 mei

Klinische avond voor tandartsen, collegezaal Tandheelkunde/Verloskunde, Antonius Deusinglaan 1 te Groningen. Aanvang 20.00 uur.

Vrijdag 27 mei

Symposium 'Composiet als universeel restauratiemiddel', 3M Nederland, ACTA, Louwesweg 1 te Amsterdam. Aanvang 9.30 uur.

Dinsdag 31 mei

Klinische avond voor tandartsen, Ignatius-ziekenhuis, Breda. Aanvang 20.15 uur.

* **Donderdag 2 juni**

PALGA-symposium 'Wet persoonsregistraties en gezondheidszorg', Academisch Medisch Centrum, collegezaal 2, Meibergdreef 9, Amsterdam-ZO. Aanvang 15.00 uur. Inl. PALGA, Muntplein 10, 1012 WR Amsterdam (tel. 020-271261).

Vrijdag 24 juni

Slotmanifestatie Subfaculteit der Tandheelkunde te Utrecht.

Vrijdag 1 juli

'Aids Stockholm '88', symposium naar aanleiding van het wereldcongres over Aids te Stockholm, Jaarbeurs Congreszaal te Utrecht. Inl. Nat. Com. Aids-bestrijding, tel. 020-939444.

Zaterdag 13 - vrijdag 19 augustus

11th International Congress of Hypnosis and Psychomatic Medicine, Int. Society of Hypnosis, Ned. Congresgebouw, Den Haag. Inl. congressecr., postbus 16065, 2301 GB Leiden.

* **Maandag 12 - dinsdag 13 september**

1e Wereldcongres 'Physical therapy in dentistry', Int. College for Craniofacial and Vertebral Therapeutics, Amsterdam. Inl. J. R. Hesse, Uiterwaardenstraat 314, 1079 DB Amsterdam (tel. 020-5188410).

Donderdag 22 september

Klinische avond voor tandartsen, collegezaal Tandheelkunde/Verloskunde, Antonius Deusinglaan 1 te Groningen. Aanvang 20.00 uur. (Zie ook rubriek Binnenland.)

Dinsdag 27 september

Studie-avond Ned. Vereniging van Homeopathische Tandartsen, Beatrixgebouw, Jaarbeurs te Utrecht. Aanvang 20.00 uur. Inl. Mw. M. Couwenhoven-Schipper, tel. 072-661122.

Vrijdag 30 september

Najaarsvergadering Ned. Vereniging van Tandartsen (in samenwerking met de Vlaamse Vereniging van Tandartsen) te Utrecht. Thema: Cariologie. Inl. secr. Dr. F. P. Mesu, Van Beuningelaan 54, 3953 BS Maarsbergen (tel. 03433-1714).

Zaterdag 1 oktober

Bijeenkomst Stichting Wetenschappelijk Tandheelkundigen Arbeid (WTA). Thema: Cariologie. Inl. secr. Drs. J. G. Hoogteijling, Heideweg 9, 3768 BA Soest (tel. 02155-1666).

Vrijdag 21 oktober

Najaarsvergadering Ned. Tandheelkundig Genootschap.

Dinsdag 25 oktober

Klinische avond voor tandartsen, Ignatius-ziekenhuis, Breda. Aanvang 20.15 uur.

Vrijdag 28 oktober

Najaarsvergadering Ned. Vereniging voor Orthodontische Studie te Amersfoort. Inl. J. W. Booy, Schelluinsevlief 5, 4203 NB Gorinchem (tel. 01830-35476).

Dinsdag 1 november

Symposium 'De rol van zoete koolhydraten in de voeding', Jaarbeurs Congrescentrum te Utrecht. Inl. Stichting ISG, Van Eeghenstraat 76, 1071 GK Amsterdam (tel. 020-731046).

Donderdag 3 november

Klinische avond voor tandartsen, collegezaal Tandheelkunde/Verloskunde, Antonius Deusinglaan 1 te Groningen. Aanvang 20.00 uur.

singlaan 1 te Groningen. Aanvang 20.00 uur.

Vrijdag 4 - zaterdag 5 november

Najaarsvergadering Ned. Vereniging voor Mondziekten en Kaakchirurgie, 't Spant te Bussum. Inl. J. M. P. Lenior, St. Elisabeth Ziekenhuis, afd. Mondziekten en Kaakchirurgie, Ringweg Randenbroek 110, 3816 CP Amersfoort (tel. 033-750444).

Dinsdag 8 november

Studie-avond Ned. Vereniging van Homeopathische Tandartsen, Beatrixgebouw, Jaarbeurs te Utrecht. Aanvang 20.00 uur. Inl. Mw. M. Couwenhoven-Schipper, tel. 072-661122.

Dinsdag 13 december

Studie-avond Ned. Vereniging van Homeopathische Tandartsen, Beatrixgebouw, Jaarbeurs te Utrecht. Aanvang 20.00 uur. Inl. Mw. M. Couwenhoven-Schipper, tel. 072-661122.

1989

Donderdag 9 - zondag 12 maart

'Dentsail '89', postacademisch onderwijs tijdens een varende manifestatie naar Göteborg en Oslo. Inl. Stichting Manifestaties Tandheelkunde Groningen, Antonius Deusinglaan 1, 9713 AV Groningen (tel. 050-633060/638000).

Buitenland

Maandag 30 mei - donderdag 2 juni

Derde internationaal congres van de International Association of Gerodontology, Montreal, Canada. Inl. Prof. Ch. Berenholz, 49 Avenue Paul Doumer, 75016 Parijs, Frankrijk.

* **Woensdag 1 - zaterdag 4 juni**

Wetenschappelijke zomervergadering Ass. of Dental Anaesthetists, in samenwerking met de European Federation for the Advancement in Anaesthesia in Dentistry, Guernsey. Inl. mw. Prof. Dr. D. M. E. Vermeulen-Cranch (tel. 020-440474) of mw. E. C. M. Bouvy-Berends (tel. 01892-16961, na 19.00 uur).

Zondag 12 - donderdag 16 juni

4th International Conference on Aids, Stockholm, Zweden. Inl. Nat. Com. Aids-bestrijding, tel. 020-939444.

Zondag 19 - zaterdag 25 juni

De negende Medische Wereld Spelen, voor artsen, fysiotherapeuten, tandartsen, apothekers en dierenartsen. Inl. Commissariaat M.W.S. Nederland, S. F. van Ossstraat 254, 1068 JP Amsterdam.

* **Woensdag 13 - zaterdag 16 juli**

64e Congres European Orthodontic Society, Londen, Groot Brittannië. Inl. Prof. C. Booy, tel. 050-260164.